

ΝΕΟ- ΕΞΠΡΕΣΙΟ- ΝΙΣΤΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Έργα από τη Συλλογή
Γ.Ν. Βογιατζόγλου

ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΔΗΜΟΥ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ
ΚΑΙ ΔΙΑΠΟΝΤΙΩΝ ΔΙΑΠΟΝΤΙΩΝ

ΜΕΛΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ
ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗΣ ΔΗΜΟΥ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ
ΚΕΡΚΥΡΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΠΟΝΤΙΩΝ ΝΗΣΩΝ

Πρόεδρος:
Λεωνίδας Παγκράτης

Αντιπρόεδρος:
Πέτρος Στραβοράβδης

Μέλη:
Δέσποινα Αράθυμου
Γιάννης Δημητράς
Μαριλένα Κοσκινά
Μαρία Μελέντη
Θεόδωρος Παππάς
Γιάννης Πιέρης
Μάνος Ράπτης
Λίνα Ρούσου
Αναστασία Σιώψη

ΜΕΛΗ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
Κατίνα Βλάχου
Ηλίας Γιαννούλας
Δώρα Κεντάρου
Μαρίνα Παπασωτηρίου
Άκης Χειρδάρης

ΕΚΘΕΣΗ

Διοργάνωση:
Πινακοθήκη Δήμου Κ. Κέρκυρας και Διαποντίων Νήσων

Επιμέλεια:
Ροζαλία Αδαμοπούλου, *Ιστορικός Τέχνης*

Συντονισμός έργου:
Βάσω Καββαδία
Πινακοθήκη Δήμου Κ. Κέρκυρας και Διαποντίων Νήσων

Σήμανση και γραφικά χώρων:
Φιλένη Λοράνδου

Ασφαλιστική κάλυψη:
Daes London Market Insurance Brokers

Τεχνική υποστήριξη:
Βαγγέλης Δαλιέτος
Γιώργος Μοναστηριώτης
Πινακοθήκη Δήμου Κ. Κέρκυρας και Διαποντίων Νήσων

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

Κείμενα: **Ροζαλία Αδαμοπούλου**

Καλλιτεχνικός σχεδιασμός: **Φιλένη Λοράνδου**

Εκτύπωση: **ΑΛΦΑΒΗΤΟ ΑΕΒΕ**

ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ
ΔΗΜΟΥ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ
ΚΑΙ ΔΙΑΠΟΝΤΙΩΝ ΝΗΣΩΝ

ΝΕΟΕΞΠΡΕΣΙΟΝΙΣΤΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Έργα από τη Συλλογή
Γ.Ν. Βογιατζόγλου

ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΓΙΩΡΓΟΥ Ν. ΒΟΓΙΑΤΖΟΓΛΟΥ

ISBN: 978-618-83826-6-4

- © Πινακοθήκη Δήμου Κεντρικής Κέρκυρας
και Διαποντίων Νήσων, 2019
Παλαιά Ανάκτορα, 49100 Κέρκυρα, Τηλ.: 26610 48690
Email: pinakcrf1@gmail.com , www.artcorfu.gr
- © Πινακοθήκη Γιώργου Ν. Βογιατζόγλου, 2019
Ελευθερίου Βενιζέλου 63-71, Νέα Ιωνία, 14231 Αττική
Τηλ: 210 27 10 472, E-mail: info@vogiatzogloucollection.gr
www.vogiatzogloucollection.gr

Απαγορεύεται η ολική ή μερική ανατύπωση, αναδημοσίευση ή αναπαραγωγή του κειμένου ή της εικονογράφησης του καταλόγου, χωρίς την έγγραφη άδεια της Πινακοθήκης Δήμου Κεντρικής Κέρκυρας και Διαποντίων Νήσων και της Πινακοθήκης Γιώργου Ν. Βογιατζόγλου.

Εξώφυλλο: **Μάκης Θεοφυλακτόπουλος**, *Φιγούρες*, 1978
Λάδι σε καμβά, 120 x 80 εκ, αρ. κτ. 401

Σε αυτή τη σελίδα: **Σταύρος Ιωάννου**, *Τοπίο*, 1975.
Λάδι σε καμβά, 30 x 40 εκ, αρ. κτ. 2100

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- 6 Χαιρετισμοί
*Λεωνίδα Παγκράτης, Πρόεδρος Πινακοθήκης Δήμου
Κεντρικής Κέρκυρας και Διαποντίων Νήσων
Γιώργος Βογιατζόγλου*
- 8 Νεοεξηρσειονιστικές αναφορές
Ροζαλία Αδαμοπούλου, Ιστορικός Τέχνης
- 8 Η έκθεση
- 10 Νεοεξηρσειονισμός – Διεθνές πλαίσιο
- 12 Νεοεξηρσειονισμός – Η ελληνική περίπτωση
- 15 Οι καλλιτέχνες
- 23 Γιάννης Αδαμάκος
- 29 Τζένη Αντωνοπούλου
- 33 Ειρήνη Ηλιοπούλου
- 39 Μάκης Θεοφυλακτόπουλος
- 63 Σταύρος Ιωάννου
- 79 Μιχάλης Μαδένης
- 95 Τάσος Μαντζαβίνος
- 105 Κυριάκος Μορταράκος
- 117 Χρόνης Μπότσογλου
- 123 Τριαντάφυλλος Πατρασκίδης
- 132 Κατάλογος έργων

Με μεγάλη χαρά φιλοξενούμε στην Πινακοθήκη Δήμου Κεντρικής Κέρκυρας και Διαποντίων Νήσων έργα δέκα σημαντικών Ελλήνων ζωγράφων, που εκπροσωπούν το κίνημα του Νεοεξπρεσιονισμού στην Ελλάδα.

Διπλά ευτυχείς, γιατί με την έκθεση «Νεοεξπρεσιονιστικές αναφορές» ενισχύεται μία πολύτιμη συνεργασία, αφού τα έργα προέρχονται από τη συλλογή του αρχιτέκτονα Γιώργου Ν. Βογιατζόγλου και της «Πινακοθήκης Γιώργου Ν. Βογιατζόγλου».

Στην έκθεση που πραγματοποιείται την περίοδο 8 Νοεμβρίου 2019 - 15 Ιανουαρίου 2020, το κοινό θα έρθει σε επαφή με τις δημιουργίες καλλιτεχνών που έχουν αφήσει το δικό τους στίγμα στην εξέλιξη της ελληνικής τέχνης, όπως είναι ο Μάκης Θεοφυλακτόπουλος, ο Τριαντάφυλλος Πατρασκίδης, ο Κυριάκος Μορταράκος, ο Χρόνης Μπότσογλου, ο Σταύρος Ιωάννου, ο Γιάννης Αδαμάκος, η Ειρήνη Ηλιοπούλου, ο Τάσος Μαντζαβίνος, ο Μιχάλης Μαδένης, και η Τζένη Αντωνοπούλου.

Για την πραγματοποίηση της έκθεσης, ευχαριστώ την επιμελήτρια-Ιστορικό Τέχνης κ. Ροζαλία Αδαμοπούλου και, όπως πάντα, το προσωπικό και τους συνεργάτες.

Ο κατάλογος με τα έργα της έκθεσης, όχι μόνο ενισχύει τις εκδόσεις της Πινακοθήκης, αλλά θεωρούμε πως συμβάλει και στην εύρεση πληροφοριών, αφού μόνος στόχος μας, είναι η διατήρηση της σταθερής και ποιοτικής σχέσης, που έχουμε αναπτύξει με το φιλότεχνο κοινό.

Λεωνίδας Παγκράτης

*Πρόεδρος Δ.Σ. Πινακοθήκης Δήμου
Κεντρικής Κέρκυρας και Διαποντίων Νήσων*

Η δημοσιοποίηση της Συλλογής μου —έργα της νεότερης ελληνικής τέχνης— ξεκίνησε τον Φεβρουάριο του 2013, με την ίδρυση της Πινακοθήκης Γιώργου Ν. Βογιατζόγλου στη Ν.Ιωνία Αττικής. Παράλληλα με την οργάνωση περιοδικών, θεματικών και ατομικών εκθέσεων στους χώρους της Πινακοθήκης, έργα της Συλλογής συχνά ταξιδεύουν και εκτός Αθηνών, αναδεικνύοντας με αυτόν τον τρόπο και τον πλούτο της ελληνικής ζωγραφικής.

Νιώθω ιδιαίτερα χαρούμενος που σημαντικά έργα της Συλλογής παρουσιάζονται στην όμορφη Κέρκυρα, στην έκθεση «Νεοεξηρσειονιστικές αναφορές», που οργάνωσε η Πινακοθήκη Δήμου Κεντρικής Κέρκυρας & Διαποντίων Νήσων. Ο ελληνικός εξηρσειονισμός, ιδιαίτερα από τον Γιώργο Μπουζιάνη και μετά, εκπροσωπείται στη Συλλογή Βογιατζόγλου με πολλά αξιόλογα έργα, καταξιωμένων Ελλήνων καλλιτεχνών που σημάδεψαν την πορεία της ελληνικής τέχνης τις τελευταίες δεκαετίες. Αρκετά από τα έργα αυτά παρουσιάζονται σε αυτή την έκθεση.

[7]

Ευχαριστώ θερμά, για την φιλοξενία και την άψογη συνεργασία στο διάστημα προετοιμασίας της έκθεσης, τον Πρόεδρο, το Διοικητικό Συμβούλιο, την Καλλιτεχνική επιτροπή και το Προσωπικό της Πινακοθήκης καθώς και την αγαπητή μου Ροζαλία Αδαμοπούλου, που επωμίστηκε την επιμέλεια της έκθεσης.

Εύχομαι η Πινακοθήκη Δήμου Κεντρικής Κέρκυρας & Διαποντίων Νήσων, να συνεχίζει, πάντα με επιτυχία, την πολύτιμη προσφορά της για τον πολιτισμό.

Γιώργος Βογιατζόγλου

Αρχιτέκτων

ΝΕΟ- ΕΞΠΡΕΣΙΟΝΙ- ΣΤΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Ροζαλία Αδαμοπούλου

Ιστορικός Τέχνης

[8]

Η έκθεση

Η έκθεση *Νεοεξηπρεσιονιστικές αναφορές* στην Πινακοθήκη του Δήμου Πινακοθήκη Δήμου Κεντρικής Κέρκυρας και Διαποντίων Νήσων επιχειρεί να συγκεντρώσει κάποιους από τους βασικούς εκπροσώπους του κινήματος του Νεοεξηπρεσιονισμού στην Ελλάδα μέσα από έργα της Συλλογής Βογιατζόγλου. Οι ζωγράφοι Μάκης Θεοφυλακτόπουλος, Τριαντάφυλλος Πατρασκίδης, Κυριάκος Μορταράκος, Χρόνης Μπότσογλου, Σταύρος Ιωάννου, Γιάννης Αδαμάκος, Ειρήνη Ηλιοπούλου, Τάσος Μαντζαβίνος, Μιχάλης Μαδένης, και Τζένη Αντωνοπούλου δημιούργησαν

έργα τις δεκαετίες 1980 και 1990 που παρουσιάζουν όλα τα στοιχεία του κινήματος του Νεοεξπρεσιονισμού, όπως αυτό εμφανίστηκε τόσο στη διεθνή καλλιτεχνική σκηνή όσο και στην εγχώρια πρόσληψή του.

Ο Γιώργος Βογιατζόγλου, ένας από τους σημαντικότερους Έλληνες συλλέκτες, ξεκίνησε να συλλέγει από τη δεκαετία του 1980, πάντοτε με γνώμονα τη βαθιά και ειλικρινή αγάπη του για την τέχνη και όχι για τη ζωγραφική, επιλέγοντας έργα μοντέρνων και σύγχρονων Ελλήνων δημιουργών. Η συλλογή του καλύπτει την περίοδο της ελληνικής ζωγραφικής από το 1860 μέχρι σήμερα και έχει ως στόχο να αναδείξει και να προβάλει την ιστορία της νεοελληνικής τέχνης.

Το 2013 εγκαινιάστηκε η Πινακοθήκη Βογιατζόγλου στη Νέα Ιωνία που ονομάστηκε «Σπάρτη» (Μικράς Ασίας) - τιμή ένεκεν στον τόπο καταγωγής των γονέων του, Νίκου και Στέλλας Βογιατζόγλου, και φιλοξενεί περιοδικές εκθέσεις, πολιτιστικά δρώμενα και εκπαιδευτικά προγράμματα επιδιώκοντας να δημιουργήσει μία ποιητική, σταθερή και δυναμική σχέση με το φιλότεχνο κοινό.

Η Πινακοθήκη του Δήμου Πινακοθήκη Δήμου Κεντρικής Κέρκυρας και Διαπονητών Νήσων συνεργάζεται με τον Γιώργο Βογιατζόγλου για δεύτερη φορά φιλοξενώντας έργα αποκλειστικά από τη συλλογή του στο πλαίσιο της έκθεσης *Νεοεξπρεσιονιστικές αναφορές*. Σε κάθε συνεργασία η συνεισφορά του είναι πάντα θετική και εξαιρετικά γενναιόδωρη, καθώς ο ίδιος κινείται αποκλειστικά με γνώμονα την εξωστρέφεια και την επικοινωνία μέσω της ίδιας της τέχνης.

Ο Πρόεδρος, το Διοικητικό Συμβούλιο και η Καλλιτεχνική Επιτροπή της Πινακοθήκης στήριξαν αυτή τη συνεργασία και τους ευχαριστούμε θερμά που έδωσαν τη δυνατότητα και δημιούργησαν τις προϋποθέσεις για την πραγματοποίηση μιας έκθεσης κατά την οργάνωση της οποίας, όλοι οι συντελεστές — από το συντονισμό μέχρι την εκτέλεση και την τεχνική υποστήριξη, σε συνδυασμό με το γραφιστικό σχεδιασμό— επέδειξαν άψογο επαγγελματισμό.

Νεοεξηπρεσιονισμός — Διεθνές πλαίσιο

Ο Νεοεξηπρεσιονισμός υπήρξε ένα ευρύ κίνημα, το οποίο αναπτύχθηκε στο πλαίσιο της γενικότερης τάσης επιστροφής στη ζωγραφική και χαρακτηρίσε μεγάλο μέρος της καλλιτεχνικής πρακτικής τη δεκαετία του 1980. Σε μεγάλο μέρος της βιβλιογραφίας έχει καθιερωθεί η χρήση του όρου *Νέα Ζωγραφική*, με τον οποίο εννοείται το σύνολο των μορφών έκφρασης της ζωγραφικής αναβίωσης στη Δύση από τη δεκαετία του 1970 έως τη δεκαετία του 1990. Πρόκειται για μία τάση κατά την οποία η ζωγραφική παίρνει εκ νέου τον πρώτο ρόλο και θα κατακλύσει το πεδίο της τέχνης για τουλάχιστον 15 χρόνια.¹

Η Νέα Ζωγραφική αντέδρασε στην εννοιακή και τη μιμησιακή τέχνη που κυριάρχησαν τις δεκαετίες του 1960 και 1970 στον κόσμο της τέχνης. Αρχικά στη Γερμανία και την Ιταλία και στη συνέχεια στις Ηνωμένες Πολιτείες, κύρια έκφραση της Νέας Ζωγραφικής θεωρήθηκε το κίνημα του Νεοεξηπρεσιονισμού. Η αγορά της τέχνης αγάλισσε με ενθουσιασμό τη νέα τάση, ενώ οι ιστορικοί και κριτικοί της τέχνης χωρίστηκαν σε δύο στρατόπεδα, στους υποστηρικτές και τους επικριτές της.

Έτσι, τη δεκαετία του 1980 η Ευρώπη ξαναγίνεται το κέντρο της παγκόσμιας τέχνης για πρώτη φορά στη μεταπολεμική περίοδο, με το γερμανικό Νεοεξηπρεσιονισμό (Georg Baselitz, Anselm Kiefer, Markus Lupertz, Penk, Sigmar Polke) και την Ιταλική *Transavantguardia* (Enzo Cucchi, Sandro Chia, Francesco Clemente, Mimmo Paladino). Χαρακτηριστικά στοιχεία των δύο αυτών σχολών είναι η έντονη και υπερβολική εκφραστικότητα του χρώματος, η χειρονομιακή γραφή (την οποία αντλούν, οι μεν Γερμανοί από το εξπρεσιονιστικό παρελθόν τους, οι δε Ιταλοί από το Φουτουρισμό), το μεγάλο μέγεθος των πινάκων, το πλούσιο περιεχόμενο και το

[10]

¹ Ardenne, P., *Art, L'age Contemporain, Une histoire des arts plastiques a la fin du XXe siècle*, Editions du Regard, Paris, 1997, 141-142.

προσωπικό και εθνικό στίγμα (το ναζιστικό παρελθόν, το Τείχος του Βερολίνου και ο Εξηπρεσιονισμός ως Γερμανικό εθνικό στυλ, ο Ντε Κίρικο και ο Φουτουρισμός ως ιταλικό εθνικό στυλ) καθώς και προσωπικές φαντασιώσεις και περιπέτειες.

Στην άλλη πλευρά του Ατλαντικού η Αμερική, όπου μετά την εποποιία των μεγάλων (Jackson Pollock, Mark Rothko), ο Αφηρημένος Εξηπρεσιονισμός δεν πουλούσε πια, υιοθέτησε αμέσως και ακολούθησε πιστά την Ευρωπαϊκή Νεοεξηπρεσιονιστική τάση με κύριους εκπροσώπους τους Julian Schnabel, David Salle και Eric Fischl. Το αποτέλεσμα ήταν «μεγάλοι, καλοδοουλεμένοι πίνακες, γεμάτοι χρώμα και νόημα»: οι ζωγράφοι την εποχή αυτή «κατόρθωσαν να φέρουν την τέχνη στην πλημμυρισμένη από εικόνες δεκαετία του 1980 και ταυτόχρονα τη δεκαετία του 1980 πιο κοντά στην τέχνη».²

Οι Νεοεξηπρεσιονιστές, προβάλλοντας την υποκειμενική οπτική τους, ανέτρεχαν με μεγάλη ελευθερία σε σύμβολα —αρχαία και σύγχρονα— της παράδοσης, του μύθου και της πίστης, ενώ παράλληλα τα έργα τους εξέπεμψαν ένταση και μία κραυγαλέα σεξουαλικότητα και όλα αυτά έδειχναν μία τέχνη ελεύθερη και δημιουργική³. Παράλληλα, δανείζονταν εικόνες από όλες τις περιόδους και τα κινήματα της ιστορίας της τέχνης, καθώς και από την τρέχουσα εικονογραφία των τεχνολογικών μέσων. Έτσι οι Νεοεξηπρεσιονιστές αναμειγνύουν συχνά διάφορα πολιτισμικά επίπεδα, το υψηλό των ιστορικών πρωτοποριών και όλης της ιστορίας της τέχνης και το χαμηλό της λαϊκής κουλτούρας, που έλκει την καταγωγή του από την πολιτισμική βιομηχανία.⁴

[11]

² Arnason, H. H., *Ιστορία της Τέχνης, Ζωγραφική, Γλυπτική, Αρχιτεκτονική, Φωτογραφία*, Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη, 2006, σελ. 623.

³ Lucie-Smith, E., *L'art aujour d'hui*, Booking International, Paris 1996, σελ. 495.

⁴ Argan, G.C., *Η μοντέρνα τέχνη 1770-1970*, Oliva, A.B, *Η τέχνη στην καμπή του 21ου αιώνα*, Πανεπιστημιακές εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 2015, 431

Αυτό που καθιστά το Νεοεξηπρεσιονισμό γενικό φαινόμενο την εποχή αυτή είναι η στάση του: η αμετακίνητη πίστη στις εικονικές αξίες της ζωγραφικής παράδοσης (είτε παραστατικής είτε αφηρημένης), η μετατόπιση της τέχνης από το νοητικό στο χειρωνακτικό. Αυτά τα χαρακτηριστικά είναι κοινά τόσο για τους Ευρωπαίους όσο και για τους Αμερικανούς καλλιτέχνες. Εκείνο που διαφοροποιεί εικονογραφικά το έργο τους αφορά στην «ιδιοσυστασία του χώρου μέσα στον οποίο κινούνται και την ιδιοσυγκρασία του κάθε καλλιτέχνη ξεχωριστά» και για το λόγο αυτό εκφράστηκε με διαφορετικές αποχρώσεις σε κάθε χώρα⁵. Οι καλλιτέχνες που δημιουργούν την εποχή αυτή δεν συγκρότησαν ένα κίνημα, καθώς το έργο τους ήταν ανόμοιο όσον αφορά τη φόρμα και το περιεχόμενο. Εξάλλου, ο πλουραλισμός του μεταμοντερνισμού «απαγόρευε» κάτι τόσο συγκροτημένο, όπως τη δημιουργία ενός κινήματος. Εκτός από τα πολύ γενικά στοιχεία, οι Νεοεξηπρεσιονιστές —κανένας από τους οποίους δεν παραδέχεται αυτόν τον όρο— δεν έχουν σχεδόν τίποτε κοινό μεταξύ τους, αλλά εμφανίστηκαν ανεξάρτητα ο ένας από τον άλλον στο ευρύτερο πεδίο της τάσης επιστροφής στη ζωγραφική και στο γενικότερο πλαίσιο του μεταμοντερνισμού.

Νεοεξηπρεσιονισμός — Η ελληνική περίπτωση

Στην Ελλάδα οι ιδιαίτερες ιστορικές και πολιτικές συνθήκες που διαμορφώθηκαν μετά τη Δικτατορία καθόρισαν την πορεία και τη μορφή της εικαστικής πραγματικότητας τις δεκαετίες του 1970 και του 1980. Ο προσανατολισμός της Ελλάδας στην Ευρώπη και οι προσπάθειες εκσυγχρονισμού δημιούργησαν τις οικονομικές και κοινωνικές παραμέτρους για τη σύνδεση της ελληνικής καλλιτεχνικής σκηνής με το

⁵ Foster, H., Krauss, R., Bois, Y.A., Buchloh, B, *Η τέχνη από το 1900*, Επίκεντρο, 2009, σελ. 596.

διεθνές γίγνεσθαι σε μια συνομιλία που ανέδειξε την επιστροφή στη ζωγραφική ως μια από τις πιο δόκιμες καλλιτεχνικές εκφράσεις.

Η «γενιά» που κάνει την εμφάνισή της στην ελληνική καλλιτεχνική σκηνή από τα μέσα της δεκαετίας του 1980 είναι άνθρωποι που γεννήθηκαν τη δεκαετία του 1950 και μεγάλωσαν με δεδομένη την ελευθερία της πλουραλιστικής έκφρασης του μεταμοντερνισμού. Το γενικό φιλελεύθερο πνεύμα ευνόησε την έρευνα και τους πειραματισμούς και, για πρώτη φορά στην Ελλάδα, οι δομές του σύγχρονου πολιτισμού ενσωμάτωσαν πλήρως καλλιτεχνικά ρεύματα που γεννήθηκαν στο εξωτερικό. Οι περισσότεροι καλλιτέχνες μαθήτευσαν στην ΑΣΚΤ και παρέμειναν στην Αθήνα, όπου ήταν δυνατή η ενημέρωση για τις διεθνείς εξελίξεις. Έγιναν δεκτοί από το εγχώριο καλλιτεχνικό σύστημα και προωθήθηκαν στο εξωτερικό, στο οποίο συνέβαλαν και οι μεγάλες διοργανώσεις του εξωτερικού (οι Biennale, της Βενετίας, του Παρισιού, του Σάο Πάολο, η Documenta του Kassel) καθώς και πληθώρα ομαδικών εκθέσεων στο εσωτερικό.⁶

Στην Ελλάδα ας μη ξεχνάμε πως η ζωγραφική δεν εγκαταλείφθηκε ποτέ ως καλλιτεχνική πρακτική και ιδιαίτερα η παραστατική ζωγραφική κατέχει κεντρική θέση στην ιστορία της νεοελληνικής τέχνης, καθώς αποτέλεσε τη βάση της παιδείας των περισσότερων καλλιτεχνών.⁷ Μόνο που τη δεκαετία του 1980 η παραστατική ζωγραφική εμφανίζεται κάτω από ποικίλες, νέες φορμαλιστικές εκδοχές και παράλληλα με την πολλαπλότητα των οπτικών με τις οποίες ερμηνεύτηκε η μεταμοντέρνα συνθήκη. Αποτέλεσμα ήταν η χρήση υλικών και τεχνικών από όλα τα στάδια της

⁶ Αδαμοπούλου, Α., *Ελληνική Μεταπολεμική Τέχνη. Εικαστικές παρεμβάσεις στο χώρο*. University Studio Press, Θεσσαλονίκη 2000. Κεφ.: «Η ελληνική καλλιτεχνική πραγματικότητα και οι απόπειρες διεύρυνσης του εικαστικού χώρου. Καταληκτικές σκέψεις», σελ 157.

⁷ Χαμαλίδη, Ε., «Μεταμορφώσεις του εκσυγχρονισμού», *Αυγή* – Αναγνώσεις, 3/8/2013.

ιστορίας της τέχνης και η επαναφορά της ζωγραφικής ως «πρόκλησης σύναψης μιας νέας σχέσης με ένα παλιό μέσο». Η επαναφορά στο τελάρο θα ενθαρρυνθεί από τους δασκάλους της ΑΚΣΤ — τόσο των συντηρητικών όσο και των νεωτεριστικών απόψεων. Από αυτή την τάση θα προκύψουν διάφορες μορφές επαναπροσέγγισης της ζωγραφικής, είτε με ρεαλιστική είτε με αφαιρετική τεχνοτροπία⁸. Ο εξπρεσιονισμός υπήρξε «προσφιλές εκφραστικό μέσο» για αρκετούς καλλιτέχνες της εποχής αυτής οι οποίοι δημιουργούν έργα «ανθρωποκεντρικά» και «με άφθονο χρώμα»⁹. Ο Μάνος Στεφανίδης διακρίνει μια σύνθεση του παραστατικού εξπρεσιονισμού και της ελευθερίας που εξασφαλίζει στο δημιουργό η νέα αφαίρεση, «σε μια έκφραση της υπαρξιακής αγωνίας και της προσωπικής διαμαρτυρίας του καλλιτέχνη».¹⁰

Ο Χάρης Καμπουρίδης, ο οποίος υποστήριξε την τάση αυτή και από τη στήλη τεχνοκριτικής που διατηρούσε στην εφημερίδα *Τα Νέα*, σημειώνει πως τη δεκαετία του 1980 κυριάρχησαν οι εξπρεσιονιστικές τάσεις που αποτύπωναν τα έντονα συναισθήματα με βίαιες πινελιές και υποκειμενικά χρώματα και σχήματα. Ο Νεοεξπρεσιονισμός, κατά τον ίδιο, έγινε μέχρι το 1987 κύριο ρεύμα και ερμηνεύτηκε ως «ευρύτερο αίτημα αυτοπροσδιορισμού ατόμων και κοινωνικών ομάδων στην Ελλάδα, σε μια εποχή διεθνοποίησης και αστικοποίησης».¹¹

[14]

⁸ Στρούζα, Ε., Συλλογή Εμφιετζόγλου, Νεότερη και Σύγχρονη ελληνική τέχνη, Αθήνα 2005, σελ. 80.

⁹ Παπανικολάου, Μ., Ιστορία της Τέχνης στην Ελλάδα, Ζωγραφική και γλυπτική του 20ου αιώνα, Εκδόσεις Αδάμ, σελ. 340.

¹⁰ Στεφανίδης, Μ., «Εξπρεσιονισμός στην Ελλάδα (1974-1984)», Εικαστικά, Νοέμβριος 1984, σελ. 29-30.

¹¹ Καμπουρίδης, Χ. – Λεβούνης, Γ., *Νεοελληνική Τέχνη 20ος αιώνας, Ζωγραφική – Χαρακτική – Γλυπτική, Οι πολύτιμες Συλλογές της Πανακοθήκης Ρόδου*, Υπουργείο Αιγαίου, 1999, σελ. 226-228.

Έτσι, με τον όρο *Νεοεξηπρεσιονισμό* εννοούμε την αναβίωση και στην ελληνική εικαστική σκηνή της εξηπρεσιονιστικής γραφής που συντελέστηκε στα πλαίσια της επιστροφής στη ζωγραφική και κυριάρχησε από τη δεκαετία του 1980. Οι ζωγράφοι εκφράζουν την αμφισβήτηση με τη βίαιη ανορθόδοξη γραφή και από το έργο τους ξεπηδά μια χαρούμενη, άγρια ζωτικότητα μέσω του αμιγούς χρώματος, που απλώνεται χωρίς κανόνες. Ο Νεοεξηπρεσιονισμός δεν υπήρξε ένα κίνημα οργανωμένο με δηλωμένα μέλη και πολιτικά μανιφέστα. Εξάλλου ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά των καλλιτεχνών που δημιούργησαν στα όριά του ήταν η προβολή της υποκειμενικής οπτικής των πραγμάτων και του κόσμου. Η έκφραση αυτή εκδηλώνεται στο πλαίσιο ενός ρεύματος, αυτό του μεταμοντερνισμού και της γενικότερης τάσης για επιστροφή στη ζωγραφική, η οποία είχε ξεκινήσει ήδη από τη δεκαετία του 1970.

Οι καλλιτέχνες

Ο Μάκης Θεοφυλακτόπουλος, ο Τάσος Μαντζαβίνος και ο Μιχάλης Μαδένης, χρησιμοποιώντας έντονες επιθέσεις χρώματος μέσα στο κλίμα του παραστατικού εξηπρεσιονισμού, προχωρούν σε ψυχογραφικές ερμηνείες όπου η απόδοση του εσωτερικού κόσμου κατέχει κυρίαρχο ρόλο. Ο Σταύρος Ιωάννου επιμένει στην υποκειμενική απόδοση του τοπίου, ο Γιάννης Αδαμάκος στην υποβλητική δύναμη του χρώματος, ο Τριαντάφυλος Πατρασκίδης στην παραμόρφωση της φιγούρας, η Ειρήνη Ηλιοπούλου στη λυρική απόδοση του ερωτικού θέματος, ο Κυριάκος Μορταράκος στην εκ νέου ανάγνωση γνωστών έργων, η Τζένη Αντωνοπούλου στην αποσπασματική προβολή της μορφής, ενώ στο έργο του Χρόνη Μπότσογλου συναντά κανείς ρεαλιστικά στοιχεία αποδοσμένα με εξηπρεσιονιστική ένταση.

Στο έργο του **Μάκη Θεοφυλακτόπουλου** κυριαρχεί η ανθρώπινη μορφή, η οποία παρουσιάζεται είτε μοναχική είτε σε ολιγοπρόσωπες συνθέσεις. Η φιγούρα του μο-

τοσικλειστή αποτελεί το είδωλο του αντισυμβατικού και ριψοκίνδυνου εαυτού του. Η εξωτερική περιγραφή της κινούμενης φιγούρας αντικαθίσταται βαθμιαία από την αίσθηση της κίνησης μέσα στην ίδια τη ζωγραφική. Η κίνηση διαποτίζει το σύνολο της ζωγραφικής επιφάνειας, γίνεται η ίδια το θέμα. Η δυναμική εξπρεσιονιστική γραφή, το ελλειπτικό αλλά στιβαρό σχέδιο, οι αφηρημένες φιγούρες, το έντονο και υποκειμενικό χρώμα είναι τα κύρια εικαστικά χαρακτηριστικά που συνεχούν το έργο του.

Η ζωγραφική του **Χρόνη Μπότσογλου** αρχικά αναπτύχθηκε στο πλαίσιο του Κριτικού Ρεαλισμού και παρουσίαζε ένα σαφές ιδεολογικό υπόβαθρο· ήταν μια περίοδος έρευνας στο πεδίο της σχεδιαστικής και χρωματικής συγκρότησης της ανθρώπινης μορφής μέσα στον εικαστικό χώρο. Προς το τέλος της δεκαετίας του 1970, όμως, οι καλλιτεχνικές του αναζητήσεις διευρύνονται. Με στόχο τη συγκινησιακή φόρτιση των μορφών, χρησιμοποιεί στοιχεία εξπρεσιονιστικής γραφής με την ελευθερία στη χρήση του χρώματος και του σχεδίου και την αφηρημένη απόδοση του χώρου. Οι πίνακές του είναι παραστατικοί, πολλές φορές αναπτύσσονται σε συνεχόμενες θεματικές ενότητες, πάντοτε όμως με έκδηλες υπαρξιακές αναφορές.

Η ιδιαιτερότητα του **Σταύρου Ιωάννου** έγκειται στο ότι συνδυάζει τη δυναμική εξπρεσιονιστική χειρονομία με τον βαθύ χρωματικό λυρισμό. Επεξεργάζεται την ανάγκη ύπαρξης μιας στοιχειώδους δομής της εικόνας, η οποία όμως κάποιες φορές μοιάζει χαοτική. Τον ενδιαφέρει η χρωματική απόδοση του θέματος και παραμένει μοναδικός κολορίστας. Στα τοπία του Ιωάννου το θέμα και το χρώμα βρίσκονται σε μια «αέναη κίνηση», ενώ τον παλμό δίνει ένας έντονος εσωτερικός ρυθμός που διαμορφώνει φανταστικά τοπία, μέσα από αδρές πινελιές και αντανακλάσεις. «Μια ζωγραφική πράξη ανήσυχη, βαθιά συναισθηματική και συνάμα απελευθερωτική, σχεδόν λυτρωτική¹²».

¹² Από την έκθεση « Σταύρος Ιωάννου – Δέκα χρόνια σιωπής» που πραγματοποιήθηκε στη γκαλερί Ευριπίδης και προλόγισε ο Μάνος Στεφανίδης.

Η ζωγραφική του **Τριαντάφυλλου Πατρασκίδη** είναι κατά κύριο λόγο ανθρωποκεντρική, με έμφαση στις μεγάλες φιγούρες που γεμίζουν σχεδόν όλο τον χώρο του πίνακα, οι οποίες είναι συχνά γυναικεία γυμνά. Οι μορφές σχεδιάζονται με αδρά περιγράμματα, ώστε να ξεχωρίζουν από το χώρο, και προβάλλουν την εξπρεσιονιστική τους διάσταση με ανατομικές παραμορφώσεις. Ο χώρος σχεδιάζεται ως ασαφές πλαίσιο που εμπεριέχει τη μορφή. Στο ίδιο εξπρεσιονιστικό κλίμα κινούνται οι δυναμικές πινελιές στο εσωτερικό των σχημάτων, ενώ το χρώμα είναι δυνατό αλλά μάλλον περιορισμένο.

Ο **Κυριάκος Μορταράκος** δημιουργεί πίνακες με έντονη εξπρεσιονιστική διάθεση που κάποιες φορές τείνουν προς την αφαίρεση, ενώ άλλοτε το θέμα είναι αναγνωρίσιμο, με σαφείς αναφορές στο βιωμένο χώρο, σε προσωπικές μνήμες, διαχρονικούς μύθους και σύμβολα. Η σύνδεση των έργων του με τον εξπρεσιονισμό γίνεται, όχι μόνο μέσω της γραφής, του χρώματος και του σχεδίου, αλλά και μέσω του ίδιου του θέματος, που εν προκειμένω παραπέμπει στη ζωγραφική του Βαν Γκογκ και συγκεκριμένα στα έργα στα οποία αναπαριστά το δωμάτιό του. Με αφετηρία τον Βαν Γκογκ, ο Κυριάκος Μορταράκος «ανασκαλεύει το θέμα του ιδανικού αυτόχειρα και της αυθεντικής ζωγραφικής».¹³

Η ζωγραφική της **Ειρήνης Ηλιοπούλου** παρουσιάζει μία έντονη αφηγηματική διάθεση σε συνδυασμό με μία ποιητική οπτική της πραγματικότητας. Οι σκηνές διδραματίζονται άλλοτε σε πραγματικά και άλλοτε σε ονειρικά περιβάλλοντα, όπου η ανθρώπινη μορφή παίζει συχνά καθοριστικό ρόλο. Η χρήση της ακουαρέλας τονίζει τη ρευστότητα των εικόνων, αναδεικνύει τον λυρισμό τους και προβάλλει τη μυστηριώδη ατμόσφαιρα. Τα ερωτικά της έργα είναι ειλικρινή και ως εκ τούτου δυνατά, τολμηρά και ηρωικά.

Στο έργο του **Γιάννη Αδαμάκου** τόσο ο άνθρωπος όσο και η φύση κατέχουν

¹³ Η Καθημερινή, Αρχείο Πολιτισμού, 06.02.2005

πρωταγωνιστικό ρόλο. Οι φιγούρες ανδρικών ή γυναικείων κορμών μεταμορφώνονται συνεχώς, βρίσκονται σε διαρκή εξέλιξη μέσα στον αφηρημένο χώρο, μέσω της βίαιης εξηρσειονιστικής γραφής και των αλληπάλληλων χρωματικών επεμβάσεων. Οι εικαστικές επιλογές του ζωγράφου ποικίλλουν — μικρά ή μεγάλα μεγέθη, σκοτεινοί ή φωτεινοί τόνοι, χρωματικές εντάσεις ή μονοχρωμίες, μικτά υλικά, ενιαίες ή διασπασμένες συνθέσεις. Τα αφηρημένα έργα του υποβάλλουν τον θεατή με την εκφραστική δύναμη των αλληπάλληλων διαβαθμίσεων του χρώματος.

Ο **Τάσος Μαντζαβίνος** χρησιμοποιεί συχνά σύμβολα της παράδοσης, του μύθου, της ιστορίας και της πίστης, τα οποία ενσωματώνει στους πίνακές του προσδίδοντάς τους συχνά νέο περιεχόμενο. Το έργο του αποτελείται από πολλά ετερόκλητα στοιχεία αποδοσμένα με ένα προσωπικό ζωγραφικό ιδίωμα, πάντα με μια έντονη εξηρσειονιστική γραφή. Στη θεματολογία των έργων του διακρίνεται ο βαθιά βιωματικός χαρακτήρας της ζωγραφικής του. Κάποια θέματα επαναλαμβάνονται συστηματικά, όπως θάλασσες, βάρκες, δέντρα, σκύλοι, πλοία, καθαλάρηδες, μυθολογικοί και λαϊκοί ήρωες, εραστές, πλατείες με εκκλησίες, τάματα καθώς και η ίδια του η μορφή, η οποία αποτελεί το πρόσωπο όλων των ηρώων, ένα είδος καθρέφτη του εαυτού του.

Ο **Μιχάλης Μαδένης** παραμένει πιστός στην παραστατική ζωγραφική με ανθρωποκεντρική θεματολογία, την οποία αποδίδει εξηρσειονιστικά. Στα έργα του πρωταγωνιστεί το γυμνό ανδρικό σώμα, χωρίς άμεση αναφορά στα πρότυπα του κλασικού κάλλους και με έμφαση στην ανθρώπινη υπόστασή του. Η εξηρσειονιστική διάθεση είναι εμφανής στη χρήση του δυνατού χρώματος, στη συναισθηματική φόρτιση των μορφών και στην κάπως μελαγχολική ατμόσφαιρα που τις περιβάλλει. Η στιβαρή σχεδιαστική απόδοση των μορφών, οι υποβλητικές συνθέσεις και η εκφραστική χρήση του χρώματος είναι τα κύρια χαρακτηριστικά του εικαστικού του ιδιώματος.

Η **Τζένη Αντωνοπούλου** με τα εξηρσειονιστικά στοιχεία του σχεδίου και του

χρώματος δημιουργεί έργα που εκπέμπουν ένταση και κίνηση. Οι κορμοί που συχνά χρησιμοποιεί δεν έχουν τίποτα στατικό, αντίθετα μοιάζουν να συνομιλούν και να γεμίζουν τον χώρο μέσα από την ανεπάρκειά τους. Ο αφηρημένος χώρος λειτουργεί σαν πλαίσιο που αναδεικνύει την έκφραση των σωμάτων, ενώ τα μη νατουραλιστικά χρώματα εντείνουν την εκφραστικότητα των έργων.

Οι δέκα ζωγράφοι που παρουσιάζονται στην έκθεση *Νεοεξηπρεσιονιστικές Αναφορές* συνθέτουν ένα αρκετά μεγάλο κομμάτι του κινήματος του Νεοεξηπρεσιονισμού, όπως αυτό εμφανίζεται στα έργα της συλλογής Βογιατζόγλου. Η έκθεση στην Πινακοθήκη του Δήμου Κεντρικής Κέρκυρας και Διαπονητίων Νήσων επιχειρεί να προβάλει μια όσο το δυνατόν πιο εκτενή και πλήρη εικόνα του κινήματος, όπως εκδηλώθηκε στο ελληνικό παράδειγμα με αντιπροσωπευτικούς πίνακες γνωστών ζωγράφων, οι οποίοι δημιούργησαν υπό την επιρροή της εξηπρεσιονιστικής γραφής στο πλαίσιο της μεταμοντέρνας συνθήκης κατά την οποία «όλα ήταν πλέον αποδεκτά».¹⁴

[19]

¹⁴ Jameson, F., *Το Μεταμοντέρνο ή η πολιτισμική λογική του ύστερου καπιταλισμού*, Εκδόσεις Νεφέλη, 1999, σελ. 138-139.

Γιάννης Αδαμάκος

Ο Γιάννης Αδαμάκος γεννήθηκε στον Πύργο Ηλείας το 1952. Σπούδασε στην ΑΣΚΤ της Αθήνας (1973-1978) με δασκάλους τους Μυταρά, Μαυροΐδη και Τέτοη. Συνέχισε με ελεύθερες σπουδές στο Παρίσι (1978-1981), όπου ήρθε σε επαφή με τα σύγχρονα ρεύματα και τα μεγάλα έργα του παρελθόντος.

Από την πρώτη του ατομική έκθεση στην Αθήνα (1978, Νέες Μορφές), και κυρίως μετά το 1980, το έργο του παρουσιάζεται σε συνεχόμενες θεματικές ενότητες που έχουν ως κέντρο τον άνθρωπο και τη φύση. Παράλληλα με το εικαστικό του έργο, έχει διδάξει σχέδιο και χρώμα στο Εργαστήρι Τέχνης της Χαλκίδας και στην Σχολή Βακαλό. Τα τελευταία χρόνια διατηρεί εργαστήριο στην Τήνο.

Έχει παρουσιάσει την δουλειά του σε πολλές ατομικές και ομαδικές εκθέσεις στην Ελλάδα και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, καθώς και στη Νέα Υόρκη (2002, Ελληνικό Ίδρυμα Πολιτισμού). Το 2008 κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Άγρα το λεύκωμα Γιάννης Αδαμάκος: Ζωγραφική 1977-2007, με 180 έργα του ταξινομημένα ανά δεκαετίες. Συμμετείχε επίσης στην Α΄ Μπιενάλε της Αθήνας (Destroy Athens, 2007) και σε θεματικές εκθέσεις (1994: Η απώλεια της μορφής στο χώρο, Τα εφήμερα της τέχνης, κ.α.). Το 2013 πραγματοποιήθηκε έκθεση πρόσφατων έργων του στο Μουσείο Μπενάκη.

[22]

1 Γιάννης Αδαμάκος

Κόκκινο τοπίο

Λάδι σε καμβά

160 x 200 εκ.

αρ. κτ. 560

[26]

2 **Γιάννης Αδαμάκος**

Corpus, 1985

Λάδι σε καμβά

84 x 56 εκ.

αρ. κτ. 582

[27]

Τζένη Αντωνοπούλου

Η Τζένη Αντωνοπούλου γεννήθηκε στην Αθήνα. Σπούδασε ζωγραφική στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών της Αθήνας, με δάσκαλο τον Δημοσθένη Κοκκινίδη, σκηνογραφία με τον Βασίλη Βασιλειάδη και θεωρητικά τους Παύλο Μυλωνά και Μαρίνα Λαμπράκη-Πλάκα. Από το 1988 μέχρι το 2013 δίδαξε εικαστικά στο Κολέγιο Αθηνών.

[30]

3 **Τζένη Αντωνοπούλου**

Σώματα, 2001

Μικτή τεχνική

70 x 100 εκ.

αρ. κτ. 220

Ειρήνη Ηλιοπούλου

Η Ειρήνη Ηλιοπούλου γεννήθηκε στην Αθήνα το 1950. Σπούδασε φιλολογία στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (1969-1975) και ζωγραφική στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών (1977-1981) με δάσκαλο τον Γ. Μαυροΐδη. Συνέχισε τις σπουδές της στο Παρίσι με κρατική υποτροφία και με υποτροφία της γαλλικής κυβέρνησης, στην École des Beaux-Arts στο εργαστήρι του L. Cremonini (1981-1985). Το 1986 πραγματοποίησε την πρώτη της ατομική έκθεση στην Galerie Étienne de Causans στο Παρίσι, όπου παρουσίασε ξύλινες μορφές αγγέλων μεσαιωνικής έμπνευσης. Η πρώτη της έκθεση στην Αθήνα πραγματοποιήθηκε το 1988 στη γκαλερί Titanioum, με έργα που δημιουργήθηκαν στο Παρίσι, μέσα σε ένα εγκαταλελειμμένο θέατρο και σε έναν εκτός λειτουργίας σταθμό του μετρό.

Έχει παρουσιάσει το έργο της σε δεκαπέντε ατομικές εκθέσεις στην Αθήνα και στο Παρίσι. Επίσης έχει λάβει μέρος σε ομαδικές εκθέσεις στην Ελλάδα και στο εξωτερικό (Γαλλία, Βέλγιο, Αγγλία, Φινλανδία). Συμμετείχε στην έκθεση *Για ένα Νέο Ουμανισμό*, που επιμελήθηκε η Μαρίνα Λαμπράκη-Πλάκα (Centre Culturel de Villejuif, Παρίσι 1990), στην έκθεση *Σύγχρονοι Έλληνες Ζωγράφοι και Γλύπτες* στη Γαλλία (Maison de l'Europe, Παρίσι 1994), *Ελληνική Τοπιογραφία: 19ος - 20ος αιώνας: Από τις συλλογές της Εθνικής Πινακοθήκης και του Ιδρύματος Ε. Κουτλιδη* (Εθνική Πινακοθήκη, Αθήνα 1998). Έργα της βρίσκονται σε δημόσιες και ιδιωτικές συλλογές στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

[34]

4 **Ειρήνη Ηλιοπούλου**

Ερωτικό, 2014

Ακουαρέλα σε χαρτί

30 x 42 εκ.

αρ. κτ. 2771

11/20/14
12/4/14

[36]

- 5 **Ειρήνη Ηλιοπούλου**
Ερωτικό, 2014-17
Ακουαρέλα σε χαρτί
30 x 42 εκ.
αρ. κτ. 2772

W. van der
20/7/14-17

Μάκης Θεοφυλακτόπουλος

Ο Μάκης Θεοφυλακτόπουλος γεννήθηκε στην Αθήνα το 1939. Φοίτησε αρχικά στο φροντιστήριο του Πάνου Σαραφιανού (1958-60) και μετά σπούδασε στην ΑΣΚΤ της Αθήνας με τον Γ. Μόραλη (1961-1967). Το 1964 πήρε το Α΄ βραβείο στην Γ΄ Πανελλαδική Έκθεση Νέων και δύο χρόνια αργότερα έκανε την πρώτη του ατομική έκθεση στην Αθήνα (1966, Αστορ). Από το 1969 έζησε εκτός Ελλάδος, εργαζόμενος κατά διαστήματα στην Ελβετία, τη Γαλλία και τέλος στη Νέα Υόρκη με υποτροφία Ford (1971). Επέστρεψε οριστικά στην Ελλάδα το 1975.

Το 1988 εκλέχτηκε καθηγητής ζωγραφικής στη Σχολή Καλών Τεχνών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου της Θεσσαλονίκης, όπου δίδαξε έως το 2005.

Έχει παρουσιάσει το έργο του σε είκοσι περίπου ατομικές εκθέσεις και σε πολλές ομαδικές, στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Συμμετείχε στη Μπιενάλε της Αλεξάνδρειας (1977), στα Euroitalia (Βρυξέλλες 1982), στην Περιοδεύουσα Έκθεση Ελληνικής Ζωγραφικής της Τουλούζης (1986) κ.ά. Το 2010 οργανώθηκε μεγάλη αναδρομική του έκθεση στο Μουσείο Μπενάκη με τίτλο Τύχες της Ύλης, Ζωγραφική 1960-2010.

[40]

6 Μάκης Θεοφυλακτόπουλος

Φιγούρα, 1975

Λάδι σε καμβά

150 x 192 εκ.

αρ. κτ. 574

[42]

7 **Μάκης Θεοφλακτόπουλος**

Φιγύρες, 1978

Λάδι σε καμβά

120 x 80 εκ.

αρ. κτ. 401

[44]

8 **Μάκης Θεοφλακτόπουλος**

Μοτσουκλειστής

Κάρβουνο σε χαρτί

99 x 71 εκ.

αρ. κτ. 513

[46]

9 **Μάκης Θεοφλακτόπουλος**

Μοτσουκλειστής, 1995

Λάδι σε καμβά

80 x 80 εκ.

αρ. κτ. 353

[48]

10 **Μάκης Θεοφλακτόπουλος**

Μοσοσκελιστής

Λάδι σε καμβά

114 x 130 εκ.

αρ. κτ. 563

[50]

11 **Μάκης Θεοφυλακτόπουλος**

Περίγραμμα προσώπου

Λάδι σε χαρτί

56 x 65 εκ.

αρ. κτ. 350

[52]

12 **Μάκης Θεοφλακτόπουλος**

Φιγύρα, 1997

Λάδι σε καμβά

92 x 72,5 εκ

αρ. κτ. 593

[56]

13 **Μάκης Θεοφλακτόπουλος**

Άπιλο, 1999

Μικτή τεχνική σε χαρτί

82 x 105 εκ.

αρ. κτ. 296

[58]

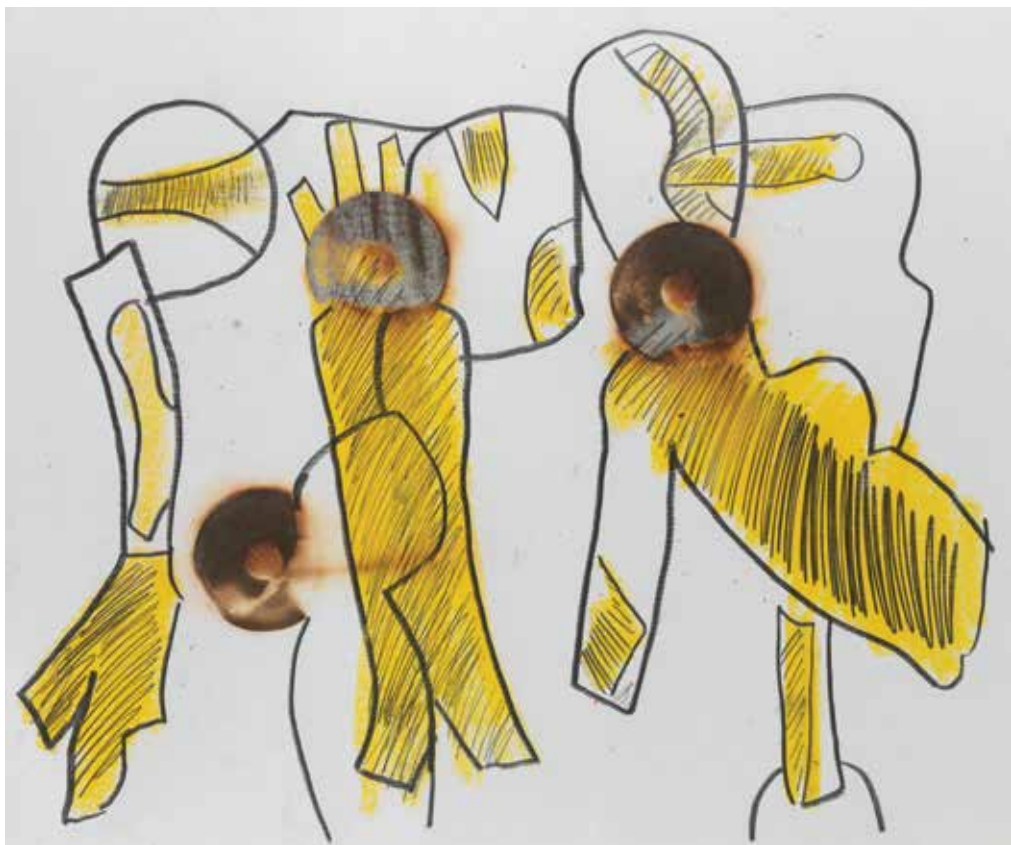
14 **Μάκης Θεοφλακτόπουλος**

Άπιλο

Μικτή τεχνική σε χαρτί

50 x 60 εκ.

αρ. κτ. 514

[60]

15 **Μάκης Θεοφλακτόπουλος**

Φιγύρα, 1998-99

Λάδι σε χαρτί

38 x 49 εκ.

αρ. κτ. 297

Σταύρος Ιωάννου

Ο Σταύρος Ιωάννου (1945-2009) γεννήθηκε στην Αθήνα. Σπούδασε ζωγραφική με το Γιάννη Μόραλη στην Α.Σ.Κ.Τ. από την οποία και αποφοίτησε το 1976. Την πρώτη του ατομική έκθεση παρουσίασε στην Αθήνα την ίδια χρονιά. Του έχει απονεμηθεί το Α΄ Βραβείο Ζωγραφικής της Στέγης Γραμμάτων και Τεχνών (1979) και διάκριση στην Πανβαλκανική Έκθεση Πλαστικών Τεχνών στο Βουκουρέστι (1980). Έχει πραγματοποιήσει περισσότερες από 15 ατομικές εκθέσεις και έχει λάβει μέρος σε σειρά σημαντικών ομαδικών εκθέσεων στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Έργα του βρίσκονται σήμερα σε μουσεία και ιδιωτικές συλλογές.

[64]

16 **Σταύρος Ιωάννου**

Τοπίο, 1975

Λάδι σε καμβά

30 x 40 εκ.

αρ. κτ. 2100

[66]

17 **Σταύρος Ιωάννου**

Εσωτερικό, 1976

Λάδι σε καμβά

110 x 110 εκ.

αρ. κτ. 414

[68]

18 **Σταύρος Ιωάννου**

Τοπίο Αίγινα, 1997

Λάδι σε καμβά

50 x 75 εκ.

αρ. κτ. 1346

[72]

19 **Σταύρος Ιωάννου**

Χωρίς τίτλο

Λάδι σε καμβά

70 x 100 εκ.

αρ. κτ. 2386

[74]

20 **Σταύρος Ιωάννου**

Φιγούρα, 1999

Λάδι σε καμβά

70 x 50 εκ.

αρ. κτ. 2101

[76]

21 **Σταύρος Ιωάννου**

Τοπίο, 1997

Λάδι σε καμβά

50 x 75 εκ.

αρ. κτ. 1385

Μιχάλης Μαδένης

Ο Μιχάλης Μαδένης γεννήθηκε στην Κομοτηνή το 1960. Αρχικά έκανε μαθήματα ζωγραφικής στο εργαστήριο του Νίκου Στέφου και μετά σπούδασε στην ΑΣΚΤ της Αθήνας (1985-1990, με υποτροφία του Ι.Κ.Υ.), με δασκάλους τους Τριαντάφυλλο Πατρασκίδη και Παναγιώτη Τέση. Αποφοίτησε με διάκριση. Συνέχισε τις σπουδές του στην Ολλανδία, στην Vrije Academie voor Beeldende Kunste της Χάγης, με υποτροφία του ολλανδικού κράτους (1990-1991) και του Ι.Κ.Υ. (1992-94). Το 1992 παρουσίασε την πρώτη του ατομική έκθεση στην Αθήνα (Νέες Μορφές) και το 1994 επέστρεψε οριστικά στην Ελλάδα.

Έχει παρουσιάσει το έργο του σε πολλές ατομικές εκθέσεις στην Ελλάδα, και συμμετείχε σε αρκετές ομαδικές, στην Ελλάδα και στο εξωτερικό (Ολλανδία, Κίνα, Γερμανία, Τουρκία, Αίγυπτο). Από το 2003 έως και το 2018 εργάστηκε στην Εθνική Πινακοθήκη-Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτζου, στον τομέα των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και στο παιδικό εργαστήριο.

[80]

22 **Μιχάλης Μαδένης**

Morning Mirror, 1994

Λάδι σε χαρτί

38 x 30 εκ.

αρ. κτ. 1317

[81]

- 23 **Μιχάλης Μαδένης**
Βροχή, 1994
Μικτή τεχνική σε χαρτί
64,5 x 49 εκ.
αρ. κτ. 2461

[86]

24 **Μιχάλης Μαδένης**
Χωρίς τίτλο
Μικτή τεχνική – κολλάζ
33,5 x 28 εκ.
αρ. κτ. 2412

[87]

- 25 **Μιχάλης Μαδένης**
Χωρίς τίτλο, 1994
Ακρυλικό σε χαρτί
35,2 x 25,2 εκ.
αρ. κτ. 2410

[90]

26 **Μιχάλης Μαδένης**
Χωρίς τίτλο
Μικτή τεχνική σε χαρτί
42 x 29,7 εκ.
αρ. κτ. 2423

[92]

27 **Μιχάλης Μαδένης**
Χωρίς τίτλο, 1992
Ακρυλικό σε χαρτί
42 x 29,7 εκ.
αρ. κτ. 2424

Τάσος Μαντζαβίνος

Ο Τάσος Μαντζαβίνος γεννήθηκε το 1958 στην Αθήνα. Πήρε τα πρώτα του μαθήματα ζωγραφικής από τους Μάνο Σοφιανό και Μίμη Κοντό. Σπούδασε ζωγραφική στην ΑΣΚΤ της Αθήνας (1979-1984) και αποφοίτησε με διάκριση. Η πρώτη του ατομική έκθεση έγινε στην Αθήνα (1984, γκαλερί 7).

Παράλληλα με την καλλιτεχνική του πορεία, δίδαξε σχέδιο στη Σχολή Βακαλό Art&Design College (1986-2000) και ασχολήθηκε με την εικονογράφηση βιβλίων.

Έχει κάνει πολλές ατομικές εκθέσεις, κυρίως στην Ελλάδα (Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Χαλκίδα, κ.ά.) και συμμετείχε σε ομαδικές, στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Έλαβε μέρος στη 2η και την 3η Μπιενάλε Νέων Καλλιτεχνών της Ευρώπης και της Μεσογείου (Θεσσαλονίκη 1986 και Βαρκελώνη 1987) και στην 16η Μπιενάλε Αλεξανδρείας (1987). Το 2005 εκδόθηκε λεύκωμα-τετράδιο με τα σχέδιά του. Το 2012 πραγματοποιήθηκε αναδρομική έκθεσή του στο Μουσείο Μπενάκη και κυκλοφόρησε μονογραφική μελέτη για το σύνολο του έργου του, με τίτλο *Η δύναμής μου εν ασθενεία τελειούται* (του Φίλιππου Μπεγλήρη, εκδόσεις Πατάκη).

[96]

28 **Τάσος Μαντζαβίνος**
Προσωπογραφία Τάσου, 1985

Λάδι σε καμβά
151,5 x 120,8 εκ.
αρ. κτ. 945

[97]

[98]

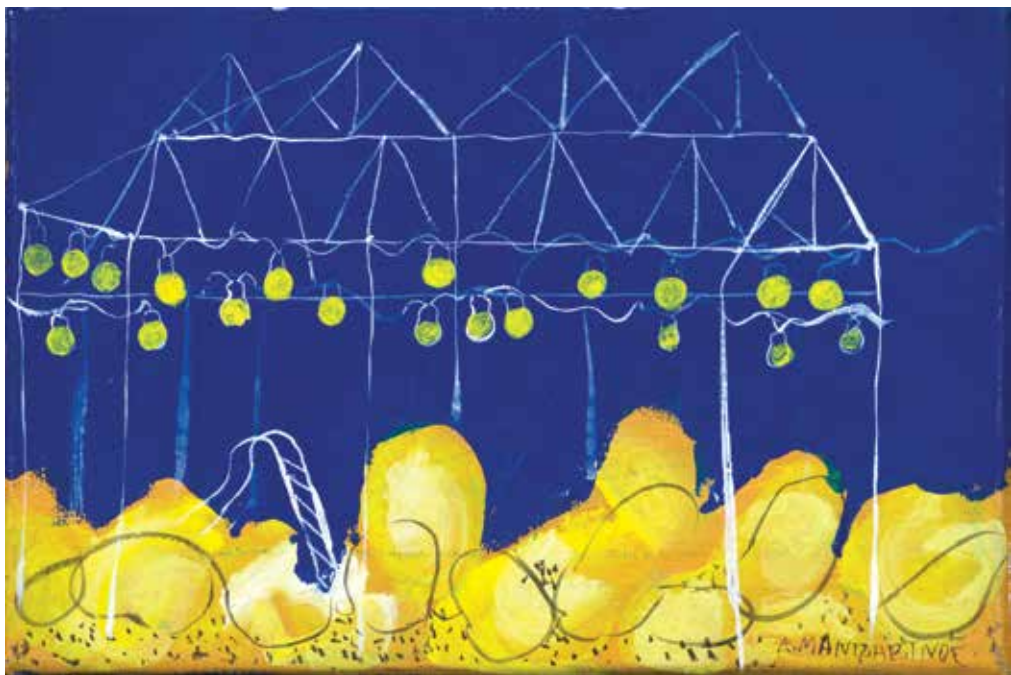
29 **Τάσος Μαντζαβίνος**

Στη θάλασσα, 1985

Λάδι σε καμβά

20 x 30 εκ.

αρ. κτ. 942

[100]

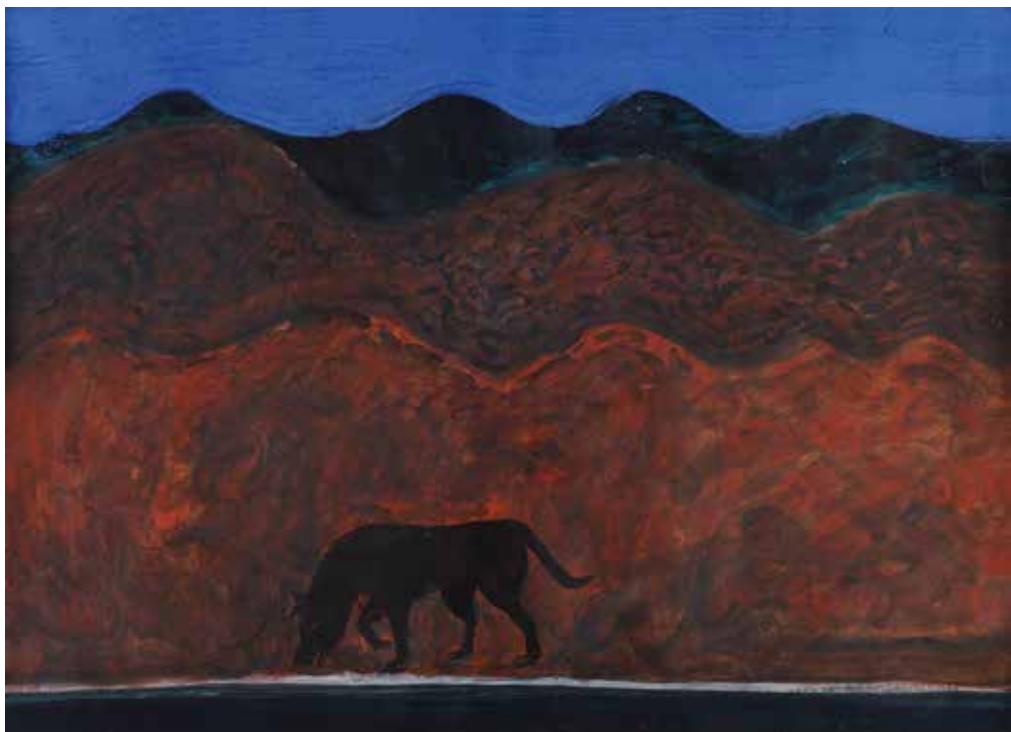
30 **Τάσος Μαντζαβίνος**

Χωρίς τίτλο

Γκούας σε χαρτί

41,2 x 57,2 εκ.

αρ. κτ. 1193

[102]

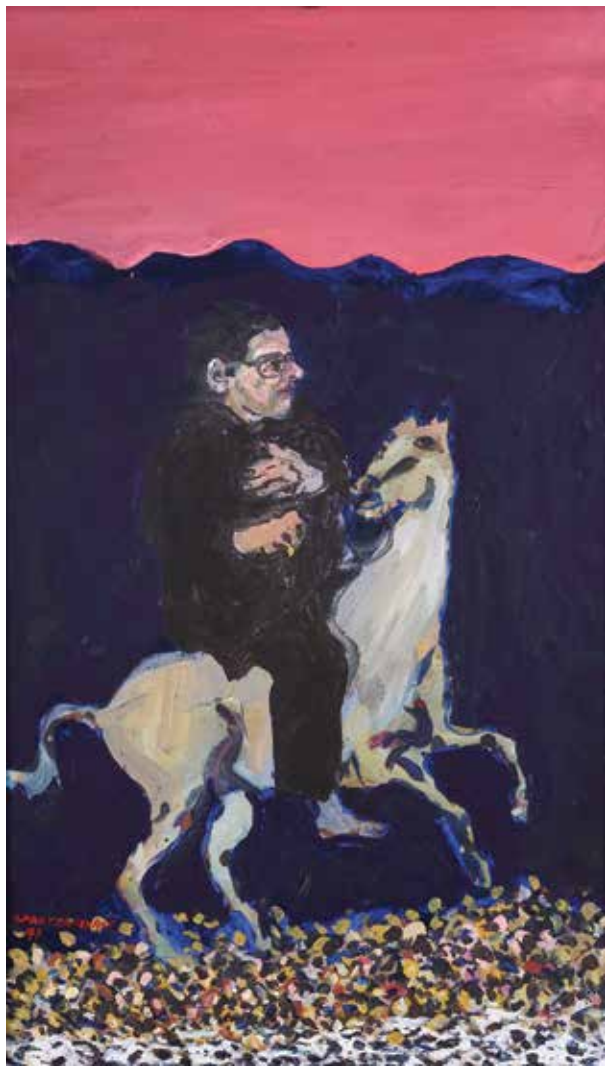
31 **Τάσος Μαντζαβίνος**

Ο καβαλάρης, 1997

Λάδι σε καμβά

60 x 35 εκ.

αρ. κτ. 1304

Κυριάκος Μορταράκος

Ο Κυριάκος Μορταράκος γεννήθηκε στην Αθήνα το 1948. Σπούδασε ζωγραφική, νωπογραφία και σκηνογραφία στην ΑΣΚΤ της Αθήνας (1970-1976) με τους Γ. Μόραλη, Κ. Ξυνόπουλο και Β. Βασιλειάδη. Παρουσίασε τις πρώτες του ατομικές εκθέσεις το 1978 στο Ηράκλειο Κρήτης (Βασιλική Αγίου Μάρκου) και το 1979 στην Αθήνα (Ωρα). Από το 2005 έως το 2015 υπήρξε τακτικός καθηγητής στο τμήμα Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, όπου διεύθυνε το Β' εργαστήριο ζωγραφικής. Έχει πραγματοποιήσει είκοσι ατομικές εκθέσεις στην Αθήνα και σε άλλες ελληνικές πόλεις, καθώς και στις ΗΠΑ. Συμμετείχε σε τρεις Πανελληνίους και έξι φορές στην Art Athina, καθώς και σε πολλές άλλες ομαδικές εκθέσεις και διεθνείς διοργανώσεις, στην Ελλάδα, και στο εξωτερικό (Δανία, Βέλγιο, Γερμανία, Γαλλία, Ισπανία, Η.Π.Α., κ.α.)

[106]

32 **Κυριάκος Μορταράκος**

Δωμάτιο Van Gogh

Λάδι σε χαρτυμπορντ

70 xX 50 εκ.

αρ. κτ. 345

[107]

[108]

33 **Κυριάκος Μορταράκος**

Καρέκλα εσωτερικό

Λάδι σε ξύλο

70 x 50 εκ.

αρ. κτ. 1213

[110]

34 **Κυριάκος Μορταράκος**

Εσωτερικό

Λάδι σε χαρτί

50 x 35,2 εκ.

αρ. κτ. 1212

[111]

[112]

35 **Κυριάκος Μορταράκος**

Νυχτερινό τοπίο

Λάδι σε καμβά

120 x 100 εκ.

αρ. κτ. 459

Мостовая
мостовая 1/2 6

Χρόνης Μπότσογλου

Ο Χρόνης Μπότσογλου γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη το 1941. Μαθήτευσε στο φροντιστήριο του Σαραφianoύ και σπούδασε στην ΑΣΚΤ της Αθήνας (1960-1965), στο εργαστήριο του Μόραλη, με υποτροφία του ΙΚΥ. Ήταν ακόμα φοιτητής, όταν έκανε την πρώτη του ατομική έκθεση στην Αθήνα (1964, Κέντρο Τεχνολογικών Εφαρμογών), με έργα που φανέρωναν επιρροές από τον Μπουζιάνη. Συνέχισε τις σπουδές του στην Ecole des Beaux Arts στο Παρίσι (1969-1972, με κρατική υποτροφία). Σε αυτό το διάστημα η ζωγραφική του έγινε πιο ρεαλιστική και συνδέθηκε με την πολιτική του στράτευση. Σε ανάλογο πνεύμα, συμμετείχε (μαζί με τους Γ. Βαλαβανίδη, Κ. Δίγκα, Κ. Κατζουράκη και Γ. Ψυχοπαίδη) στην ίδρυση και τις εκθέσεις της ομάδας «Νέοι Έλληνες Ρεαλιστές» (1971-1973), η οποία παρουσίασε (στην Ελλάδα) έργα με κριτικό περιεχόμενο, κατά την περίοδο της δικτατορίας. Η συμμετοχή σε συλλογικές δραστηριότητες είχε ξεκινήσει πριν από τη δικτατορία, όταν ήταν μέλος της «Ομάδας Τέχνης Α» και συνεργαζόταν με την Επιθεώρηση Τέχνης. Συνεργάστηκε επίσης με το Ελεύθερο Θέατρο (1973), το «Κέντρο Εικαστικών Τεχνών» (1974-1976) και, αργότερα, έγινε μέλος της «Ομάδας για την Επικοινωνία και την Εκπαίδευση στην Τέχνη» και του «Κέντρου Χαρακτικής». Το 1989 εκλέχτηκε καθηγητής στην ΑΣΚΤ, όπου διητέλεσε Πρύτανης (2001-2005) και δίδαξε ως το 2008.

Έκανε περισσότερες από εικοσιπέντε ατομικές και πολλές δεκάδες ομαδικές εκθέσεις στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Συμμετείχε στη Μπιενάλε του Sao Paulo (1969) και στη Μπιενάλε Χαρακτικής (Χαϊδελβέργη, 1988). Αναδρομικές του εκθέσεις παρουσιάστηκαν στη Δημοτική Πινακοθήκη Ρόδου (1986), στο Βαφοπούλειο Πνευματικό Κέντρο (Θεσσαλονίκη, 1991), στην Πινακοθήκη Κυκλάδων (Ερμούπολη, 2008) και στο Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης (Αθήνα, 2010). Εικονογράφησε ποιητικές συλλογές και συνεργάστηκε με λογοτέχνες και θεωρητικούς, δημοσιεύοντας τακτικά κείμενά του. Έχει εκδώσει τρία βιβλία και ένα λεύκωμα με έργα φτιαγμένα σε υπολογιστή (2007). Το 2009 εκδόθηκε μονογραφία για το έργο του.

36 **Χρόνης Μπότσογλου**
Άνθρωπος που περπατά, 1983

Λάδι σε καμβά
180 x 130 εκ.
αρ. κτ. 565

[119]

Τριαντάφυλλος Πατρασκίδης

Ο Τριαντάφυλλος Πατρασκίδης γεννήθηκε στη Δράμα το 1946. Σπούδασε με υποτροφία του Ι.Κ.Υ. στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών της Αθήνας (1964-1969), ζωγραφική με τους Νίκο Νικολάου και Γιάννη Μόραλη και ψηφιδωτό με την Έλλη Βοΐλα. Συνέχισε τις σπουδές του στην École des Beaux Arts στο Παρίσι (1972-1979, ζωγραφική με τον Gustave Singier, ψηφιδωτό με το Riccardo Licata και λιθογραφία με τον Hubert Haddad). Παρουσίασε την πρώτη του ατομική έκθεση το 1981 (Ωρα, Αθήνα).

Παράλληλα με τη ζωγραφική, έχει ασχοληθεί επισταμένα με τη γλυπτική και το ψηφιδωτό, και έχει δημιουργήσει μεγάλων διαστάσεων έργα στην Αθήνα και στο Παρίσι. Το 1989 φιλοτέχνησε σειρά γραμματοσήμων με τίτλο Ελλάδα – Χώρα των Ολυμπιακών Αγώνων. Το 1982 άρχισε να διδάσκει ως επιμελητής στο Προκαταρκτικό Εργαστήριο της Α.Σ.Κ.Τ. και το 1984 εξελέγη τακτικός καθηγητής της Σχολής, στην οποία και διετέλεσε πρύτανης (2006-2010). Έχει παρουσιάσει το έργο του σε πολλές ατομικές εκθέσεις στην Αθήνα και σε άλλες ελληνικές πόλεις και έχει συμμετάσχει σε αρκετές ομαδικές εκθέσεις σε Ελλάδα και εξωτερικό. Το 1983 έλαβε μέρος στη 17η Μπιενάλε του Σάο Πάολο και το 2003 συμμετείχε στο Φεστιβάλ Ταινιών Μικρού Μήκους της Δράμας.

[124]

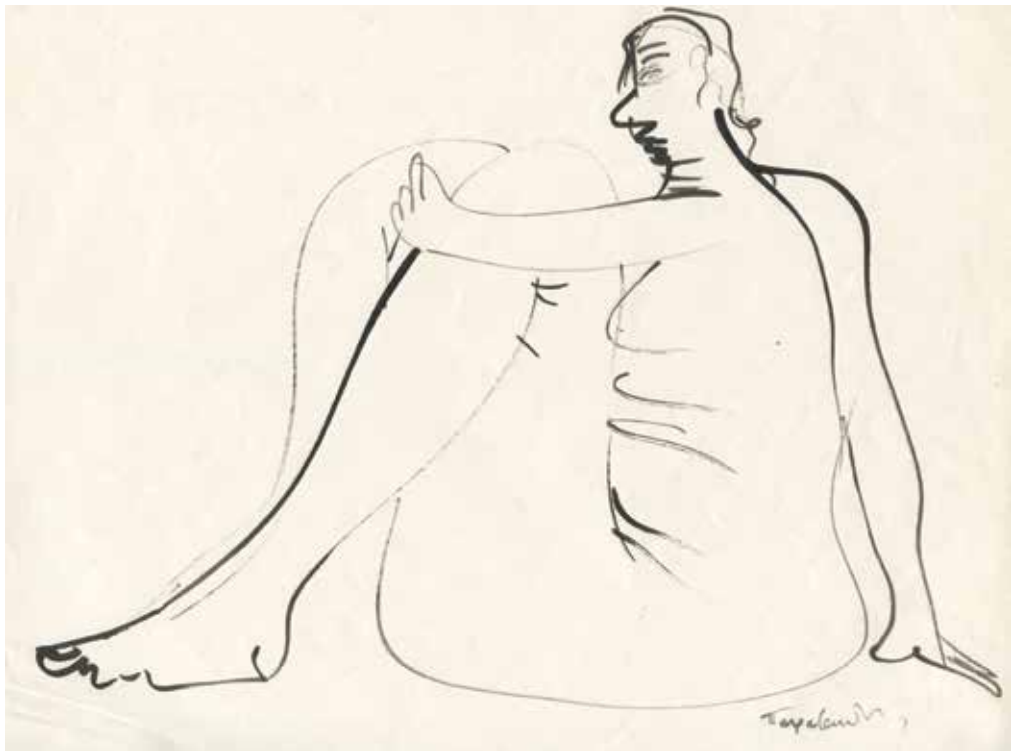
37 **Τριαντάφυλλος Πατρασκίδης**

Καθιστή φιγούρα, 1981

Μαρκαδόρος σε χαρτί

21,2 x 28,8 εκ.

αρ. κτ. 2031

[126]

- 38 **Τριαντάφυλλος Πατρασκίδης**
Όρθια φιγούρα, 1981
Μαρκαδόρος σε χαρτί
29,8 x 21 εκ.
αρ. κτ. 2032

[127]

[128]

- 39 **Τριαντάφυλλος Πατρασκίδης**
Γυναικείες φιγούρες, 1985
Λάδι σε καμβά
120 x 100 εκ.
αρ. κτ. 424

[129]

[130]

40 **Τριαντάφυλλος Πατρασκίδης**

Ερωσ, 1998

Λάδι σε καμβά

36 x 45 εκ.

αρ. κτ. 143

Κατάλογος έργων

Γιάννης Αδαμάκος

- 1 *Κόκκινο τοπίο*
Λάδι σε καμβά
160 x 200 εκ., αρ. κτ. 560
- 2 *Corpus*, 1985
Λάδι σε καμβά
84 x 56 εκ., αρ. κτ. 582

Τζένη Αντωνοπούλου

- 3 *Σώματα*, 2001
Μικτή τεχνική
70 x 100 εκ., αρ. κτ. 220

Ειρήνη Ηλιοπούλου

- 4 *Ερωτικό*, 2014
Ακουαρέλα σε χαρτί
30 x 42 εκ., αρ. κτ. 2771
- 5 *Ερωτικό*, 2014-17
Ακουαρέλα σε χαρτί
30 x 42 εκ., αρ. κτ. 2772

Μάκης Θεοφυλακτόπουλος

- 6 *Φιγούρα*, 1975
Λάδι σε καμβά
150 x 192 εκ., αρ. κτ. 574
- 7 *Φιγούρες*, 1978
Λάδι σε καμβά
120 x 80 εκ., αρ. κτ. 401
- 8 *Μοτοσυκλετιστής*
Κάρβουνο σε χαρτί
99 x 71 εκ., αρ. κτ. 513

- 9 **Μοσοσυκλετιστής**, 1995
Λάδι σε καμβά
80 x 80 εκ., αρ. κτ. 353
- 10 **Μοσοσυκλετιστής**
Λάδι σε καμβά
114 x 130 εκ., αρ. κτ. 563
- 11 **Περίγραμμα προσώπου**
Λάδι σε χαρτί
56 x 65 εκ., αρ. κτ. 350
- 12 **Φιγούρα**, 1997
Λάδι σε καμβά
92 x 72,5 εκ., αρ. κτ. 593
- 13 **Αιπλο**, 1999
Μικτή τεχνική σε χαρτί
82 x 105 εκ., αρ. κτ. 296
- 14 **Αιπλο**
Μικτή τεχνική σε χαρτί
50 x 60 εκ., αρ. κτ. 514
- 15 **Φιγούρα**, 1998-99
Λάδι σε χαρτί
38 x 49 εκ., αρ. κτ. 297

Σταύρος Ιωάννου

- 16 **Τοπίο**, 1975
Λάδι σε καμβά
30 x 40 εκ., αρ. κτ. 2100
- 17 **Εσωτερικό**, 1976
Λάδι σε καμβά
110 x 110 εκ., αρ. κτ. 414
- 18 **Τοπίο Αίγινα**, 1997
Λάδι σε καμβά
50 x 75 εκ., αρ. κτ. 1346
- 19 **Χωρίς τίτλο**
Λάδι σε καμβά
70 x 100 εκ., αρ. κτ. 2386
- 20 **Φιγούρα**, 1999
Λάδι σε καμβά
70 x 50 εκ., αρ. κτ. 2101
- 21 **Τοπίο**, 1997
Λάδι σε καμβά
50 x 75 εκ., αρ. κτ. 1385

Μιχάλης Μαδένης

- 22 *Morning Mirror*, 1994
Λάδι σε χαρτί
38 x 30 εκ., αρ. κτ. 1317
- 23 *Βροχή*, 1994
Μικτή τεχνική σε χαρτί
64,5 x 49 εκ., αρ. κτ. 2461
- 24 *Χωρίς τίτλο*
Μικτή τεχνική – κολλάζ
33,5 x 28 εκ., αρ. κτ. 2412
- 25 *Χωρίς τίτλο*, 1994
Ακρυλικό σε χαρτί
35,2 x 25,2 εκ., αρ. κτ. 2410
- 26 *Χωρίς τίτλο*
Μικτή τεχνική σε χαρτί
42 x 29,7 εκ., αρ. κτ. 2423
- 27 *Χωρίς τίτλο*, 1992
Ακρυλικό σε χαρτί
42 x 29,7 εκ., αρ. κτ. 2424

Τάσος Μαντζαβίνος

- 28 *Προσωπογραφία Τάσου*, 1985
Λάδι σε καμβά
151,5 x 120,8 εκ., αρ. κτ. 945
- 29 *Στη θάλασσα*, 1985
Λάδι σε καμβά
20 x 30 εκ., αρ. κτ. 942
- 30 *Χωρίς τίτλο*
Γκουάς σε χαρτί
41,2 x 57,2 εκ., αρ. κτ. 1193
- 31 *Ο καθαλάρης*, 1997
Λάδι σε καμβά
60 x 35 εκ., αρ. κτ. 1304

Κυριάκος Μορταράκος

- 32 *Δωμάτιο Van Gogh*
Λάδι σε χαρτυπορντ
70 x 50 εκ., αρ. κτ. 345
- 33 *Καρέκλα εσωτερικό*
Λάδι σε ξύλο
70 x 50 εκ., αρ. κτ. 1213
- 34 *Εσωτερικό*
Λάδι σε χαρτί
50 x 35,2 εκ., αρ. κτ. 1212
- 35 *Νυχτερινό τοπίο*
Λάδι σε καμβά
120 x 100 εκ., αρ. κτ. 459

Τριαντάφυλλος Πατρασκίδης

- 37 *Καθιστή φιγούρα*, 1981
Μαρκαδόρος σε χαρτί
21,2 x 28,8 εκ., αρ. κτ. 2031
- 38 *Όρθια φιγούρα*, 1981
Μαρκαδόρος σε χαρτί
29,8 x 21 εκ., αρ. κτ. 2032
- 39 *Γυναικείες φιγούρες*, 1985
Λάδι σε καμβά
120 x 100 εκ., αρ. κτ. 424
- 40 *Έρωσ*, 1998
Λάδι σε καμβά
36 x 45 εκ., αρ. κτ. 143

Χρόνης Μπότσογλου

- 36 *Άνθρωπος που περπατά*, 1983
Λάδι σε καμβά
180 x 130 εκ., αρ. κτ. 565

